

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Άριθμός 16

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ

26-04-2026

ΤΟ ΑΓΙΟ ΔΙΣΚΑΡΙΟ. Αυτό, αδελφοί μου, είναι ένα κυκλοτερές άβαθές μικρό δισκάριο για τόν άρτο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Στόν ἐπιφανειακό του κύκλο εἰκονίζεται κάποιες φορές ὁ Χριστός καί κυκλόθεν αὐτοῦ ἡ ἐπιγραφή «ΛΑΒΕΤΕ ΦΑΓΕΤΕ, ΤΟΥΤΟ ΕΣΤΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ». Σ' αὐτό τίθεται ὁ ἄμνος, ὁ ὁποῖος καί ἀγιάζεται κατά τόν καθαγιασμό. Σέ αὐτό τοποθετοῦνται ἡ μερίδα τῆς Θεοτόκου, τῶν ἑννέα ταγμάτων, τῶν ἀγίων καί τῶν ζώντων καί τεθνεώτων πιστῶν ἀπό τά πρόσφορα. Σέ αὐτό τίθενται καί οἱ μερίδες τῶν λειψάνων τῶν ἀγίων κατά τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ (Ι. Φουντούλη – Λειτουργική). Ἐπάνω στό Δισκάριο τῆς Προθέσεως ἀποκαθίσταται ἡ τέλεια μορφή τῆς Ἐκκλησίας, πού καλύπτει τόν οὐρανό καί τή γῆ, τούς ζῶντας ἀκόμη καί τούς κεκοιμημένους.

Τό «Ἀρνίον» εἰσέρχεται μέσα στήν ἱστορία, ἀναφαίρεται σέ ἕνα σημεῖο τοῦ χώρου καί τοῦ χρόνου, παίρνει τή μορφή τοῦ Παιδιοῦ: Ἔχομε τή Γέννηση «οὕτω τοιγαροῦν ἀφίεται τό θεῖον σῶμα ἐν τῇ προθέσει, ὡσπερ ἐν Βηθλεέμ, ὅπου γεγέννηται ὁ Χριστός», γράφει ὁ Ἅγιος Γερμανός. Καί ὁ ἱερός Καβάσιλας προσθέτει: «Καί τόν ἄρτον θεῖς ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ ἱερῷ πίνακι, ἐκεῖνα ποιεῖ καί λέγει δι' ὧν αὐτή ἡ θυσία καί ὁ τοῦ Κυρίου θάνατος καταγγέλεται». Ὡς πρός τήν ὕλη, τό Ἅγιο Δισκάριο, ἀποτελεῖται ὁμοίως μέ ἐκείνη τήν ὕλη τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου. Τό Ἅγιο Δισκάριο διακοσμεῖται λαμπρῶς ὅπως καί τό Ἅγιο Ποτήριο.

Κατά τόν Γερμανό τό Ἅγιο Δισκάριο εἶναι ἡ κλίνη στήν ὁποία «τό σῶμα τοῦ Κυρίου, ὑπό τοῦ ἱερέως καί τοῦ διακόνου κατασκευάζεται». Αὐτοί δέ ἐπέχουν θέση Ἰωσήφ καί Νικοδήμου πού κήδευσαν τόν Χριστό (Μυστ. θεωρ. ΡG 98,σ 397B). Ὁ ἴδιος ἐρμηνευτής λέγει πῶς τό δισκάριο ἐρμηνεύεται «κύκλος οὐρανοῦ», ὅπου ὁ Χριστός ἐπιφέρεται, καί μάλιστα ἐμφανίζει, σέ μικρή περιγραφή, «τόν νοητόν ἥλιον, Χριστόν, ἐν τῷ ἄρτῳ ὀρώμενον». Κατά τόν

Συμεών Θεσσαλονίκης συμβολίζει τόν οὐρανόν, «τυποῖ τόν οὐρανόν», γι' αὐτό εἶναι καί «κυκλοτερής» καί τήν ὥρα αὐτή «κατέχει τόν τοῦ οὐρανοῦ Δεσπότην» (Περί τῆς Θ. Λειτ. PG 155).

Ὁ καθηγητής Πανώτης συμπληρώνει ἀναφερόμενος στό χωρίο τοῦ Ματθαίου, γιά τόν πολλαπλασιασμό τῶν πέντε ἄρτων: «Ὁ Κύριος ἀφοῦ ἐσήκωσε τά μάτια Του εἰς τόν οὐρανόν καί ἀφοῦ ἔκοψε τούς ἄρτους, τούς ἔδωκεν εἰς τούς μαθητάς καί οἱ μαθηταὶ στά πλήθη τοῦ λαοῦ» (Ματθ. 14,19). Τό ἴδιο ἐπαναλαμβάνουν καί οἱ λειτουργοί μέ ἓνα μικρότερο σκεῦος (τό δισκάριο) ἀντί κοφινιοῦ (Ἀριστ. Πανώτης «Τά Δεσποτικά τοῦ Χριστοῦ σκεύη»).

Ὁ π. Κων. Καλλίνικος, στό βιβλίό του «Ὁ χριστιανικός ναός καί τά τελούμενα ἐν αὐτῷ», σημειώνει: Φρικίασις δέ μᾶς καταλαμβάνει ὅταν ἀναγιγνώσκωμεν, ὅτι κατά τήν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ Τοῦρκοι περιῦβριζαν τά ἱερά σύμβολά μας, ἐν συμποσίοις καθήμενοι καί διαφόρους ὀπώρας ἐκ τῶν ἱερῶν Δίσκων ἐσθίοντες καί τόν ἄκρατον οἶνον πίνοντες ὑπό τῶν ἱερῶν κρατήρων (ποτηρίων). Βεβαίως εἰς κρισιμωτάτας δεινάς περιστάσεις τοῦ Γένους ἦτο δυνατόν τά ἱερά σκεύη νά ἀπαλλοτριωθῶσι τοῦ ναοῦ των καί νά κοσμοποιηθῶσιν· ἀλλά τοῦτο, ἀφοῦ προηγουμένως ἀνελύετο εἰς μέταλλον. Καί συνεχίζει ὁ π. Κων. Καλλίνικος: Ἡ Ἐκκλησία ἦλθεν ἐπίκουρος εἰς ἐπείγουσας ἀνάγκας ἀπογυμνουμένη τοῦ καλλίστου κόσμου τῆς, διά νά δείξει ὅτι ἐν τῇ σφαιῖρα τοῦ πνεύματος ὑπάρχει τι ἀνώτερον καί αὐτῶν τῶν Δισκοποτήρων, ἡ αὐτοθυσία δηλαδή ἦν ἀποπνέει ἡ θυσία τοῦ Σταυροῦ. Ἔτσι ἐπραξε ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος ὅταν ἀπελευθέρωσε αἰχμαλώτους ἀπό τούς Γότθους. Ὁ Ἡράκλειος, συνενοῦντος τοῦ Πατριάρχου Σεργίου, ἀνέλυε τά ἱερά σκεύη ὑπέρ τῶν μαχῶν. Τό 1203 τό ἴδιο ἔκανε ἡ Πολιτεία «διά τήν τῶν Λατίνων ἄμυναν». Ἀλλά καί ὁ Κων/νος Παλαιολόγος προσέτρεχεν εἰς τό αὐτό θλιβερόν μέσον, ἀγωνιζόμενος νά ἀνακόψει, πλήν εἰς μάτην, τόν ὑπερχειλίσαντα τοῦ τουρκικοῦ ὀλέθρου χεῖμαρρον. Καί ὅπως γράφει ὁ ἱστορικός Φρατζῆς «καί μή τις ἐγκαλέσει ἡμᾶς ὡς ἱεροσύλους· ἕνεκεν τῆς τοῦ καιροῦ ἀνάγκης ἐγένετο», ὡς καί ὁ Δαβίδ «πεπονθώς, πεινάσας τούς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, ἃ οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μή τοῖς ἱερεῦσι μόνοις». Ἀλλά καί στήν ἐθνική παλλιγγενεσία ἡ Ἐκκλησία πάλι

παρέδωσε τά ιερά σκεύη της πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα τῆς ἀπελευθέρωσης.

Καί συνεχίζουμε τὴν ἀναφορὰ μας γιὰ τὰ ὑπόλοιπα ιερά σκεύη.

Η ΛΟΓΧΗ. Λόγχη ὀνομάζεται μικρὸ τεμάχιο σιδήρου ἐπιχρυσομένου ἢ ἀσημομένου καὶ χρησιμεύει γιὰ τὴν ἐξαγωγή τοῦ Ἁγίου «Ἄμνου», τὴ νύξη του καὶ τὴν ἐξαγωγή τῶν μερίδων. Εἶναι δηλαδή ἓνα κοπτικό ὄργανο (μαχαίρι) σέ σχῆμα λόγχης. Ὁ Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως μνημονεύει τὴν λόγχη λέγοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς θυσίασε τὸ σῶμά Του ἄμωμο «σφαττόμενος τῇ λόγχη τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ὡς ἄμνός». Ὁ Σωφρόνιος γράφει: «Τὸ καινὸν σῶμα ὡς ἔκ τινος κοιλίας καὶ αἱμάτων καὶ σαρκὸς τοῦ παρθενικοῦ σώματος, τοῦ ὅλου ἄρτου φημί, παρὰ τοῦ ἱερέως διατέμνεται». Καὶ ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης γράφει ὅτι ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ λάβει ἓναν ἀπὸ τοὺς ἄρτους (πρόσφορο), «σφραγίζει τοῦτον μετὰ τῆς λόγχης σταυροειδῶς, τὸ σωτήριο πάθος ἐξεικονίζων Χριστοῦ». Μετὰ «ἀνατέμνει ἐν τῇ σφραγίδι τετραμερῶς τὴν προσφορὰν καὶ ἐκ πλαγίου τὴν λόγχην εἰσαγαγὼν, ἐκφέρει μετὰ τῆς σφραγίδος τετραμερῆ ἄρτον καὶ εἰς τὸν δίσκον αὐτὸν ἀποτίθησιν». Ὁ λειτουργὸς μὲ τὴν ἁγία λόγχη τεμαχίζει τὸν Ἄμνὸν ἀπὸ τὶς τέσσερις πλευρὰς τῆς σφραγίδος, τὸν ἀποχωρίζει ἀπὸ τὴν προσφορὰ καὶ τὸν τοποθετεῖ ἐπάνω στό Ἅγιον Δισκάριον. Ἔτσι ὁ λειτουργὸς μὲ τὴν ἁγία λόγχη «γράφει ἐπάνω στόν Ἄμνόν» τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ. «Τὰ ὅσα γίνονται ἀπὸ τὸν ἱερέα, σημειώνει ὁ Καβάσιλας, εἶναι διήγησις ἔμπρακτος τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. Στὴν ἀκολουθία τῆς Μεγάλης Πέμπτης, κατὰ τὴν ἔξοδο τοῦ Σταυροῦ, ὁ ἱερεὺς λέγει ἐμμελῶς: «Λόγχη ἐκεντήθη ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου». Ἡ λόγχη μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν λόγχη τοῦ στρατιώτη, μὲ τὴν ὁποία κέντησε τὴν πλευρὰ τοῦ ἐσταυρωμένου Κυρίου καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία «ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ» (Ἰω. 19,34).

Τὸ συμβολισμό αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Γερμανὸς λέγοντας: «Ἡ δὲ λόγχη, ἀντὶ τῆς κεντησάσης τὴν πλευρὰν τοῦ Κυρίου» (Μυστ. θεωρία PG.98.σ 395). Καὶ ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης γράφει: «Εἶτα διὰ τῆς λόγχης, ἐκτυπούσης ἐκείνην, δι' ἧς ἐτρώθη ὁ Κύριος». Καὶ ἡ νύξη στόν «Ἄμνόν» τῆς προσφορᾶς συμβολίζει «ὅσα δὴ εἰς τὸ σωτήριο σῶμα τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο». Ἡ συνέχεια ὁμως, Θεοῦ θέλοντος, στο ἐπόμενο κήρυγμα. **ΑΜΗΝ!**